

Statsråden

Energi- og miljøkomiteen Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
25/1758-

Dato
2. mai 2025

Dokument 8:260 S (2024-2025) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Une Bastholm, Rasmus Hansson og Sigrid Zurbuchen Heiberg om vern av nærnatur

Jeg viser til brev 24. april 2025 fra leder av Stortingets energi- og miljøkomite vedlagt forslag fra stortingsrepresentantene Une Bastholm, Rasmus Hansson og Sigrid Zurbuchen Heiberg. Forslaget lyder:

«1. Stortinget ber regjeringen utrede og legge frem forslag til en lov om nærnatur som gir kommuner mulighet til statlig vern av markaområder og grøntarealer som er viktige for rekreasjon og friluftsliv for lokalbefolkningen.

2. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å opprette en egen vernekategori for bynaturparker i naturmangfoldloven.»

Naturen i og rundt byer og tettsteder er «hverdagsnaturen» som flest innbyggere opplever i sine daglige liv. Den har stor betydning for menneskers helse og livskvalitet og leverer økosystemtjenester med stor samfunnsøkonomisk verdi: Trær og annen vegetasjon renser luft og vann, og bidrar til redusert forurensing og bedre helse. Grønne tak, parkområder og vassdrag håndterer overvann fra nedbør effektivt, og trær som gir skygge bidrar til temperaturregulering. De større naturområdene utenfor byggesonen får stadig økende betydning for byenes voksende befolkning som arena for rekreasjon og friluftsliv.

Jeg deler representantenes ønske om å ta vare på naturen som er nær der folk bor og som er tilgjengelig for folk flest – både de bynære naturområdene og grøntområdene innenfor de bebygde byområdene.

Spørsmål om egne regler for vern av natur nær byer og tettsteder har vært vurdert tidligere. Både i NOU 2004: 28 og i den etterfølgende proposisjonen (Ot.prp. 52 (2008–2009)), ble behovet for å innføre en egen hjemmel for såkalte bynasjonalparker vurdert. Det ble da konkludert med at vi har tilstrekkelige lovhjemler til å ta vare på de bynære naturområdene på en langsiktig og god måte. Jeg mener dette fortsatt gjelder.

En rekke by- og tettstedsnære områder er bevart som verneområder etter naturmangfoldloven eller den forutgående naturvernloven fra 1970. Disse områdene har stor betydning både for naturmangfold og for befolkningens friluftsliv. Naturreservatene Dronningberget, Prinsesseåsen og Lillomarka i Oslo, Barmen i Kongsberg, Bymarka i Trondheim og landskapsvernområdene Jærstrendene i Sola og Maridalen i Oslo, samt nasjonalparkene Færder i Færder og Tønsberg og Raet i Arendal, Grimstad og Tvedestrand, er eksempler på dette. For ikke lenge siden vernet regjeringen Østmarka nasjonalpark i Oslo, Enebakk, Nordre Follo, Rælingen og Lørenskog kommuner. Parken er lett tilgjengelig for store deler av Osloregionens befolkning.

Skogområdene i Oslo og nærliggende kommuner er forvaltet etter markaloven, i tillegg til plan- og bygningsloven. Markaloven har til formål å fremme og tilrettelegge for friluftsliv, naturopplevelser og idrett. Loven har et generelt forbud mot bygge- og anleggstiltak, med unntak for bygge- og anleggstiltak i landbruket. Markaloven gir økt ivaretagelse av natur i nærhet til Norges største by.

Når det gjelder Lade i Trondheim kommune som representantene nevner i sitt forslag, viser jeg til mitt svar til Stortinget 8. februar 2024 i tilknytning til representantforslag 78 S (2023–2024) om bynasjonalparker. Der skriver jeg blant annet: *«I strandsonen gjelder det etter plan- og bygningsloven allerede et generelt byggeforbud. På Ladehalvøya er det kartlagt flere friluftslivsområder (Ladestien, Lade, Ladeparken, Korsvika, Ringvebukta, Djupvika), alle verdsatt som svært viktige, med de konsekvenser dette har for vurdering av kommunale planer om endret arealbruk. Det er også tre områder som er beskyttet som statlige sikrede friluftslivsområder i strandsonen (Østmarkneset, Kariodden og Sjømannsvegen/Kjerringberget). Etter jeg kan se er mye av det som allerede finnes av kartlagte miljø- og friluftslivsverdier på Ladehalvøya godt ivaretatt med gjeldende virkemidler. Ladehalvøya er slik jeg oppfatter det som helhet samtidig sterkt preget av bebygde arealer i form av industri og næringsvirksomhet, offentlige tjenestetilbud og boliger i form av både småhus og blokker. [...]*

Videre skriver jeg at det vil *«kunne by på forvaltningsmessige utfordringer å kombinere områdevern etter naturmangfoldloven med omfattende inngrep og pågående aktivitet og betydelige brukerinteresser i tett befolkede byområder. Gjenværende grønne og blå lommer innenfor bebygde arealer i byer og tettsteder kan ha stor betydning for både naturmangfold, friluftsliv, folkehelse og klimatilpasning. Bruk av eksisterende virkemidler for bevaring av disse områdene vil etter min vurdering være mer hensiktsmessige enn å lage nye bestemmelser om områdevern etter naturmangfoldloven. Jeg vil særlig trekke frem bruk av plan- og bygningsloven og kommunal og statlig sikring av friluftslivsområder. I mange tilfeller*

bidrar også bevaring av kulturmiljø til bevaring av grøntområder som igjen er viktige for naturmangfold og friluftsliv.»

Denne vurderingen står ved lag, og den gjelder tilsvarende for forslaget til representantene Bastholm, Hansson og Heiberg om bynaturparker.

Det er kommunene som har hovedansvaret for byutvikling og for arealplanlegging etter plan- og bygningsloven. Arealene nærmest kommune- og tettstedssentre er de viktigste for den samlede utviklingen av byen og tettstedet, og derfor også viktige for lokaldemokratiet å kunne styre bruken av.

Det er ingen tvil om at kommunestyrene ofte står overfor vanskelige avveininger av ulike hensyn. Heldigvis er det stadig flere kommuner som kartlegger og får økt kunnskap om naturen i byer og tettsteder, og ser verdien av å ivareta disse.

De senere årene er det gjennomført en rekke prosjekter med gjenåpning av bekker, etablering av grønne tak og restaurering av natur i byer og tettsteder. Det er også opparbeidet mange nye grøntarealer og sammenhengende grønnstrukturer i byer og tettsteder som har bidratt til å ivareta bredden av de ulike effektene dette kan ha.

I enkelte byer med konsentrasjon av levekårsutfordringer har staten og kommunene avtalebaserte langsiktige samarbeid om områdesatsinger. Områdesatsinger er et virkemiddel for å gjøre en ekstra innsats for tjenesteutvikling og å bedre nærmiljøkvaliteter i levekårsutsatte områder. I de fleste områdesatsingene er utvikling og tilrettelegging av grøntområder et satsingsområde, for å utvikle velholdte nærmiljøer som innbyr til naturopplevelse, fysisk aktivitet og ikke minst sosialt fellesskap. Gjennom ordningen statlig sikring av friluftslivsområder blir årlig mellom 20 og 30 natur- og friluftslivsområder varig sikret mot nedbygging og annen forringelse. En rekke parker og andre viktige grøntområder i og ved byene er varig sikret og tilrettelagt gjennom ordningen. Som varslet i Meld. St. 15 (2022–2023) Folkehelsemeldingen vil regjeringen videreføre satsingen på utvikling av bolignære grøntområder i områdesatsningene og prioritere grøntområder i byer og tettsteder i ordningen statlig sikring av friluftslivsområder.

Klima- og miljødepartementet har en tilskuddsordning som forvaltes av Miljødirektoratet, Natursats. Der kan kommuner søke om tilskudd til å gå gjennom eldre arealplaner for på en bedre måte å ivareta naturverdiene («planvask»). I tillegg til planvask kan kommuner søke tilskudd om å utarbeide kommunedelplaner for naturmangfold, revidere kommunedelplaner og lokale tiltak slik som kartlegging av naturmangfold, planlegging og gjennomføring av konkrete forbedringstiltak for naturmangfoldet og informasjonstiltak.

Av Meld. St. 35 (2023-2024) om bærekraftig bruk og bevaring av natur går det frem at Norge har som mål å øke arealet av, kvaliteten på og sammenhengen mellom grønne og blå områder og annen grønn infrastruktur i byer og tettbygde strøk. Av stortingsmeldingen går det også frem at regjeringen vil gjøre det lettere for kommunene å ta de gode valgene i sin

arealplanlegging. I meldingen presenterer regjeringen tiltak som skal styrke kommunenes kapasitet og kompetanse for naturvennlig planlegging:

- Regjeringen vil jobbe for at statsforvaltere, fylkeskommuner og statlige etater tilbyr veiledning om miljøtema og andre nasjonale mål innen areal og plan til kommunene.
- Regjeringen vil videre utrede regionale oppgaveavlastende team i fylkeskommunene for å tilby fagkompetanse til kommunene.
- Regjeringen vil i samarbeid med KS, fylkeskommunene og statsforvalterne tilrettelegge for kommunenettverk
- Regjeringen vil utrede mulige endringer i plan- og bygningsloven for å styrke hensynet til natur.

Med hilsen

Andreas Bjelland Eriksen